

УДК 811.161.3'42

В.М. Шаршнёва*канд. філал. нав., дац., загод. каф. агульнага і славянскага мовазнаўства
Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова***ДЫЯЛОГ ЯК КАМΠΑНАЕНТ ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА ТЭКСТУ:
СТЫЛІСТЫЧНЫ АСПЕКТ (НА МАТЭРЫЯЛЕ ТВОРАЎ У. КАРАТКЕВІЧА)**

У артыкуле гаворка ідзе аб трох узаемазвязаных аспектах даследавання дыялога: функцыянальна-камунікацыйным, структурна-семантычным і стылістычным. Увага засяроджваецца таксама на тыпах дыялагічнага маўлення, сярод якіх разглядаюцца не толькі дыялогі, створаныя на ўзор апавядання, апісання, разважання, але і дыялогі-супярэчнасці, дыялогі-спрэчкі, дыялогі-тлумачэнні, дыялогі-абмеркаванні і г.д. Змяненне тыпаў маўлення ў дыялагічных фрагментах адлюстроўвае працэс мыслення У. Караткевіча, а таксама дапамагае разнастайць форму выкладу інфармацыі. Дыялогі У. Караткевіча з'яўляюцца сродкам стварэння індывідуальнага аўтарскага стылю.

Уводзіны

У апошнія дзесяцігоддзі ў сувязі з антрапацэнтрычнай накіраванасцю лінгвістыкі, у прыватнасці такіх яе раздзелаў, як стылістыка, лінгвастылістыка, тэксталогія, асабліва актуальным становіцца зварот да размоўнага і стылізаванага дыялога, які мае ў сваёй аснове камунікацыйную накіраванасць.

Мэта артыкула – паказаць узаемасувязь стылістычнага аспекту даследавання дыялога з функцыянальна-камунікацыйным і структурна-семантычным на прыкладзе літаратурна-мастацкіх тэкстаў У. Караткевіча. Дасягненне пастаўленай мэты адбываецца праз паслядоўнае вырашэнне наступных задач:

- 1) апісваюцца аб'екты даследавання дыялога ў функцыянальна-камунікацыйным, структурна-семантычным і стылістычным напрамках і акрэсліваюцца магчымасці іх узаемазвязанага аналізу;
- 2) ілюстрацыйна пацвярджаецца спецыфіка дыялогаў У. Караткевіча, арганізаваных паводле традыцыйных тыпаў маўлення: апавядання, апісання і разважання;
- 3) разглядаюцца як асобыя тыпы маўлення дыялогі-супярэчнасці, дыялогі-спрэчкі, дыялогі-тлумачэнні, дыялогі-абмеркаванні;
- 4) абгрунтоўваецца ўплыў структурна-семантычнай арганізацыі дыялагічных адзінстваў на фарміраванне і станаўленне індывідуальнага аўтарскага стылю У. Караткевіча.

Аспекты даследавання дыялога

У сучаснай лінгвістыцы вылучаюць тры ўзаемазвязаныя аспекты даследавання дыялога: функцыянальна-камунікацыйны, структурна-семантычны і стылістычны [1]. Выдзяленне ўказаных аспектаў умоўнае, бо кожны з іх прапануе сінкрэтычны аналіз дыялога як складанай і шматграннай з'явы, што знаходзіцца на стыку розных напрамкаў лінгвістычных і нелінгвістычных гуманітарных дысцыплін: псіхалогіі, сацыялогіі, культуралогіі і інш. Функцыянальна-камунікацыйная характарыстыка дыялога прадугледжвае выяўленне яго разнастайных функцый у тэксце, інакш кажучы, даследаванне маўленчай дзейнасці не толькі з пазіцыі статычных уласцівасцей (сітуацыі маўленчых зносін, камунікацыйна-статусных пазіцый яго ўдзельнікаў), але і з пазіцыі дынамічных, што адлюстроўваюць заканамернасці арганізацыі размовы і непасрэдна звязаны з тактыкай маўленчых паводзін. Структурна-семантычны аспект даследавання адлюстроўвае дыялог як спецыфічна арганізаваную структуру, якая ўзнікае ў выніку чаргавання вуснага спантаннага маўлення двух ці больш суразмоўцаў. Стылістычны аспект мае на мэце ўказанне асаблівасцей мастацкай стылізацыі вуснага маўлення, вывучэнне

тыпаў маўлення, аналіз спосабаў падачы імпліцытнай інфармацыі ў дыялагічным фрагменце, а таксама абгрунтаванне стылеўтваральнай функцыі дыялога з улікам спецыфікі мастацкага тэксту.

Дыялог як асноўная, першасная форма зносін, па сутнасці, з'яўляецца дынамічнай структурай, заснаванай на маўленчых узаемадзеяннях. У сучасных лінгвістычных працах пытанне аб суадносінах размоўнага і стылізаванага мастацкага дыялога застаецца праблемным, аднак даследчыкі аднагалосна сцвярджаюць істотныя адрозненні паміж вуснай і пісьмова зафіксаванай формай маўленчых зносін. М.П. Брандэс называе наступныя экстралінгвістычныя ўласцівасці вуснага дыялагічнага маўлення: рэплікаванасць, г.зн. размеркаванне прадметнага зместу паміж камунікантамі; арыентаванасць на канкрэтнага партнёра; улік непасрэднай рэплікі партнёра; спантаннасць, пры якой стратэгія вядзення размовы выпрацоўваецца інтуітыўна, рэгулюючыся рэакцыяй партнёраў па камунікацыі; сітуацыйная абумоўленасць, якая прадугледжвае наяўнасць у партнёраў фонавых ведаў; суб'ектнасць, ацэнчанасць, эмацыйнасць і інш. [2, с. 122–123]. У стылізаваным дыялогу ўсе названыя ўласцівасці абумоўлены мастацкай задумай аўтара і вылучаюцца накіраванасцю на рэцыпіента: дыялогі паміж персанажамі з'яўляюцца спецыфічнай формай адлюстравання аўтарскай пазіцыі і стылістычна апраўданым сродкам уздзеяння на чытача. І.Б. Голуб сцвярджае, што пры перадачы маўлення герояў пісьменнік павінен так падабраць стылістычна афарбаваныя элементы, каб у чытача ўзнікла адчуванне пэўнай стылістычнай якасці [3].

Несумненна цікавай для стылістыкі ўяўляецца класіфікацыя дыялогаў паводле мэты зносін, прапанаваная М.П. Брандэс [2, с. 122]. Даследчыца называе тры наступныя разнавіднасці дыялогаў: экстравертныя (падкрэслена арыентаваныя на суб'яднака); кантактныя (прапаноўваюць пачатак або падтрымку абмеркавання любога прадмета, асобы ці з'явы); інтравертныя (без прыняцця на ўвагу інтарэсаў слухача). Такая класіфікацыя, бясспрэчна, улічвае псіхалагічныя ўмовы зносін, неабходныя для асэнсавання прыватнай сітуацыі маўлення, аднак увага ў такім выпадку засяроджваецца не столькі на змесце гаворкі персанажаў (што, дарэчы, вельмі важна для ўспрыняцця ўсяго літаратурна-мастацкага твора), колькі на іх манеры выказвацца. Да таго ж такая класіфікацыя мае непасрэднае дачыненне да вуснага маўлення. Уключэнне любога дыялагічнага фрагмента ў тэкст адбываецца ў залежнасці ад мастацкіх задач твора і вызначаецца непасрэднай накіраванасцю на чытача, што ўжо само па сабе абмяжоўвае інтравертны характар стылізаванага дыялагічнага маўлення. Прымяняць прапанаваную класіфікацыю ў дачыненні да дыялагічных фрагментаў літаратурнага твора магчыма толькі ў адносінах да ўзаемадзеяння паміж персанажамі, не ўлічваючы суадносін паміж аўтарам і персанажамі, аўтарам і чытачом, персанажамі і чытачом. Безумоўна, аўтар у дастатковай ступені павінен разумець псіхалагічныя матывы ўчынкаў сваіх персанажаў і адчуваць, які ўплыў зробіць раскрыццё гэтых матываў на чытача. Усе тры адзначаныя разнавіднасці дыялогаў непасрэдна звязаны з функцыянальна-сэнсавымі тыпамі дыялагічнага маўлення.

Разнавіднасці дыялогаў у сувязі з традыцыйнымі тыпамі маўлення

Як сцвярджаюць Н.С. Валгіна [4], Г.Я. Салганік [5], В.В. Адзінцоў [6], функцыянальна-сэнсавыя тыпы дыялагічнага маўлення не ўкладваюцца ў межы трох тыпаў (апавядання, апісання, разважання), уласцівых для маналагічных тэкстаў, што можна пацвердзіць на прыкладзе дыялагічных фрагментаў, створаных У. Караткевічам.

Варта, аднак, заўважыць, што структурна-семантычныя і стылістычныя прыწყыпы арганізацыі апавядання, апісання і разважання, прывычныя для маналагічнага маўлення, у значнай ступені адрозніваюцца ад іх праяўлення ў дыялогу. Апісанне можа

канцэнтравацца або ва ўсім дыялагічным адзінстве, або заключацца ў асобнай рэпліцы, напрыклад:

– *Добра, што здагадаўся Дубатоўк, а не Алесь Варона, – сказаў я. – Іначай справа скончылася б дрэнна для кагосьці з вас. Дубатоўк гэта нічога. Ён апякун, яму цікава, каб Надзея Раманаўна знайшла добрага мужа. І ён, мне здаецца, добры чалавек, нікому не скажа, як і я. Але вам трэба наогул маўчаць пра гэта.*

– *Гэта праўда, – вінавата сказаў ён. – Я і не падумаў, што нават маленькі намёк шкодны для гаспадыні. І праўда ваша, які добры, шчыры чалавек Дубатоўк! Сапраўдны стары пан-рубак, просты і патрыярхальны! І такі шчыры, такі вясёлы! І так ён любіць людзей і нікому не перашкаджае жыць! А мова ягоная?! Я як пачуў, дык мяне нібы па сэрцы цёплай рукой нехта гладзіць. Ах, які добры, добры чалавек!* («Дзікае паляванне караля Стаха»).

З аднаго боку, экспліцытна, працытаваны дыялог знаёміць чытача з панам Дубатоўкам вуснамі яго персанажаў – Андрэя Беларэцкага і Андрэя Свеціловіча. Дубатоўк апісваецца як апякун Надзеі Раманаўны, добры, шчыры і вясёлы чалавек. З другога боку, імпліцытна, станоўчая характарыстыка пана дазваляе меркаваць пра Беларэцкага і Свеціловіча, якія таксама ўяўляюцца добрымі і шчырымі, не здольнымі адразу бачыць дрэннае, адмоўнае ў тых, хто іх акружае, з кім яны знаёмяцца, а яшчэ нявопытнымі, бо, нягледзячы на такую, здавалася б, бясспрэчную і абгрунтаваную ацэнку Дубатоўка суб'яднамі, у чытача адразу ўзнікаюць сумненні ў яе адпаведнасці: занадта многа пахвальных слоў уключае ў дыялог аўтар. Імпліцытная інфармацыя адносна апісанай асобы мае праспекцыйную накіраванасць і дае магчымасць сцвярджаць яе тэкстаўтваральнае значэнне.

Элементы апавядання У. Караткевіч таксама ўкладвае ў рэплікі герояў, што дапамагае ўзнавіць некаторыя эпізоды іх жыцця, важныя для ўспрыняцця асобы і асэнсавання твора. Прааналізуем наступнае дыялагічнае адзінства, таксама ўзятае з аповесці «Дзікае паляванне караля Стаха»:

– *За што вас выключылі, пан Свеціловіч?*

– *Ат, глупства. Пачалося з ушанавання памяці Шаўчэнкі. Студэнты, вядома, былі аднымі з першых. Нам прыгразілі, што ва ўніверсітэт увядуць паліцыю. – Ён аж пачырванеў. – Ну, мы пачалі крычаць. А я крыкнуў, што калі яны пасмеюць зрабіць гэта са святымі нашымі мурамі, дык мы крывёю змыем з іх ганьбу. І першая куля будзе таму, хто дасць такі загад. Пасля мы высыпалі з будынка, пачаўся шум, і мяне схавалі. А калі ў паліцыі спыталі пра нацыянальнасць, дык я адказаў: «Пішы: украінец».*

– *Добра сказана.*

– *Я ведаю, гэта вельмі неасцярожна для тых, хто ўзяўся змагацца.*

– *Не, гэта добра і для іх. Адзін такі адказ варты дзясятка куль. І гэта азначае, што супраць агульнага ворага – усе. І няма ніякай розніцы паміж беларусам і ўкраінцам, калі над спінаю вісіць бізун.*

Другая рэпліка ўяўляецца як апавяданне Свеціловіча пра адзін з выпадкаў яго жыцця і выконвае характаралагічную функцыю, бо дапамагае чытачу не проста ацаніць учынак героя, яго патрыятызм, але і зразумець прычыны даверу гэтаму чалавеку. Астатнія рэплікі працытаванага адзінства пабудаваны як разважанне, вывадам якога ўспрымаецца апошні сказ апошняй рэплікі. Разважанне ў персанажным маўленні мае больш складаную структуру, чым у аўтарскім, таму што пісьменнік, па сутнасці, толькі фіксуе пачутыя перакананні персанажаў, а значыць, у першую чаргу павінен перадаць іх думкі, пачуцці і меркаванні, адлюстраваць іх светапогляд. Такім чынам, суб'ектам разважання прызнаецца і аўтар, і апавядальнік, і персанаж, а само разважанне ўспрымаецца як імпліцытна выражаная аўтарская пазіцыя.

Спецыфічныя тыпы стылізаванага дыялагічнага маўлення

Спецыфіку мастацкага тэксту Н.В. Ізотава звязвае з тым, як яго стваральнік уяўляе свет рэчаіснасці ў персанажах, падзеях, прадметах, уласцівасцях, г.зн. у выглядзе канкрэтных і індывідуальных уяўленняў [7]. Творчае асэнсаванне жыцця ва ўсіх яго праявах, адлюстраванае ў шматлікіх дыялагічных адзінствах, дазволіла У. Караткевічу выйсці далёка за межы традыцыйна прызнаных трох тыпаў маўлення. Акрамя дыялогаў, арганізаваных па тыпу апісання, апавядання і разважання, у літаратурна-мастацкіх творах пісьменніка маюць месца іншыя, больш вузкія іх разнавіднасці: дыялогі-супярэчнасці, дыялогі-спрэчкі, дыялогі-тлумачэнні, дыялогі-абмеркаванні, дыялогі-выпытванні, дыялогі-споведзі, дыялогі-перакананні і інш. Прааналізуем, напрыклад, дыялагічнае адзінства з аповесці У. Караткевіча «Сівая легенда», заснаванае на супярэчнасці поглядаў персанажаў:

Аказваецца, паўтара года таму назад Раман прапанаваў пану Аляхну пяцьдзясят бітых талераў за тое, каб ён адпусціў на волю сваю халопку Ірыну.

Яны сядзелі і пілі разам, і Аляхно спытаў Рамана, нашто яму гэта. Той адказаў, што паспрабуе пасля гэтага авалодаць яе сэрцам і жаніцца на ёй.

– Сэрца, як я мяркую, табе без патрэбы, ласкавы пане, – легкадумна адказаў нежанаты тады пан Аляхно.

– Аднак ты ж прынёс сваё да ног панны Любкі.

– Гэта зусім іншая рэч. Яна высокаяга роду. А нобілю сорамна браць за сябе халопку.

– Ажаніўся ж на дачцэ смерда мурамскі Пётр, – сказаў Ракутовіч.

– Рабы татар могуць рабіць, што ім хочацца.

– Не папайкай, сусед. Падобна на тое, што прыйшла чарга нам трапіць у рабства. Варшава задушыць нас, мы згубілі памяць. І невядома, чыё рабства будзе даўжэйшае.

– І ўсё ж гэта ганьба для нобіля – мяшаць сваю кроў з халопскай.

– Ты дазволь мне самому меркаваць пра гэта.

Працытаваны дыялог пацвярджае, што менавіта супярэчнасць «з'яўляецца адным з найбольш яркіх сродкаў актуалізацыі ўвагі рэцыпіента на важных у сэнсавых адносінах аспектах мастацкага кантэксту» [8, с. 181]. Абраная У. Караткевічам форма дыялога-супярэчнасці паміж Аляхно і Раманам закранае адвечную тэму кахання, значную як для асобна ўзятага чалавека (у прыватнасці, Рамана), так і для чалавецтва ў цэлым; дапамагае глыбей пазнаць ранейшыя законы існавання і ўзаемадзеяння людзей у грамадстве; паказвае найбольш істотныя рысы характару персанажаў; спрыяе павароту сюжэтай лініі. Дыялог-супярэчнасць мае некаторае падабенства з дыялогам-разважаннем, аднак у разважанні персанажы на аснове зместу выказаных рэплік прыходзяць да аднаго вываду, у той час як супярэчнасць не дазваляе героям стаць аднадумцамі.

Пытальна-адказавая форма, або дыялог выпытвання, дапамагае перадаць не толькі логіку аўтарскай думкі, але і акрэсліць найбольш важныя, істотныя, на погляд пісьменніка, моманты, на якія чытач павінен звярнуць увагу для найлепшага ўсведамлення зместу твора. Пытальна-адказавы комплекс можа засяроджваць увагу на самых розных жыццёвых сітуацыях, пачуццях, паслядоўнасці меркаванняў, сумненнях і інш. Цікавым у гэтых адносінах выступае дыялагічны фрагмент з апавядання У. Караткевіча «Барвяны шчыт»:

Калі белыя шлейфы пены закіпелі за кармою чоўна і постаць жанчыны на беразе стала маленькай, Івар спытаў:

– Жонка?

– Але, – сказаў марачок. – Год як жанатыя. Як з флоту прыйшоў.

– Балтыец?

- Чорнае, – сказаў марачок. – Вось тут і ўладкаваўся... бліжэй да вады.
- Дрыжыць яна за цябе.
- Баба, – прыемна пачырванеў марачок.
- А сам спаскі?
- Спрадвеку.
- Што ж гэта яна аб тваім здароўі так?
- Я застуджаны. Шлюпку нашу перакуліла, у лютым. Мілю праплыць аднаму лухта, а ўдвух – цяжскавата.
- З кім жа ты ўдвух плыў?
- З шатроўскім кумам. Яму ключыцу перабіла.

Скіраванасць пытанняў Івара да марака выклікана імкненнем аўтара абудзіць цікавасць чытача да жыцця марака, выклікаць павагу да гэтага чалавека, захапленне ім. Прыведзены пытальна-адказавы комплекс амаль не адлюстроўвае невербальную рэфлексію з боку адрасата, што падкрэслівае важнасць выказаных слоў і стварае ўражанне жывой гутаркі. Толькі ў адным выпадку аўтар звяртае ўвагу на змену мімікі персанажа (*прыемна пачырванеў марачок*), каб паказаць шчырасць ўзаемаадносін марака і яго жонкі, неаб'якавасць да праяўленага да яго клопату. Працытаванае дыялагічнае адзінства значымае для макратэксту ў плане выражэння характаралагічна-ацэначнай функцыі: характар марака чытач можа ацаніць пасля «пачутай» размовы.

Дыялогі-спрэчкі адыгрываюць значную ролю ў літаратурна-мастацкіх тэкстах У. Караткевіча, менавіта праз іх аўтар рэалізуе свае самыя важныя ідэі:

А Выліваха прыйшоў проста ў залатую палату, убачыў велікавокую жанчыну са строгім ротам, манаха-пісара і ката, усміхнуўся і сказаў:

- Сонца табе заўсёды на шляхах, пані матка.
- Сонца спальвае.
- Ведаю.
- То як ты насмеліўся, робак, самусціць спакой цэлай зямлі? І мне сонца жадаць.
- Яна была з Італіі, і Выліваха ведаў гэта.*
- Бо, думаю, мала табе яго ў нас.
- Затое ў мяне іх тут два.
- І абое далёка, – сказаў Выліваха («Ладдзя Роспачы»).

Дыялагічнае адзінства, якое змяшчае спрэчку, ужо сваёй формай накіроўвае да імпліцытнай інфармацыі, разуменне якой не толькі спрыяе эфектыўнаму ўзаемадзеянню прсанажаў, але і дапамагае ўспрыняць іх як разумных, дастойных людзей. Прыведзены дыялог паказвае спрэчку годных сапернікаў – каралевы Боны Сфорцы і Вылівахі. У кожнага з персанажаў свая праўда, і таму аргументы абодвух суб'яднікаў здаюцца чытачу аднолькава праўдзівымі. Чытач сам, без намёкаў аўтара, павінен выбраць, чый бок прыняць. Спрэчка небагатага двараніна з самой каралевай прыводзіцца ў пачатку аповесці і адразу дазваляе ўспрыняць Выліваху як чалавека смелага, адчайнага, вартага павагі. Апошнія слова ў спрэчцы застаецца за Вылівахам, таму нават калі пазней дваранін уступае ў немагчымую, небяспечную спрэчку (гульню ў шахматы) са Смерцю, у чытача застаецца небеспадстаўнае спадзяванне на яго перамогу. Такім чынам, можна сцвярджаць, што падтэкставая, міжрадкавая, інфармацыя дыялогаў-спрэчак значна больш насычаная, чым інфармацыя, змешчаная ў выкарыстаных персанажамі словамі.

Заклучэнне

Указанне асаблівасцей мастацкай стылізацыі вуснага маўлення, вывучэнне тыпаў маўлення, аналіз спосабаў падачы імпліцытнай інфармацыі ў дыялагічным фрагменце, а таксама абгрунтаванне стылеўтваральнай функцыі дыялога з улікам спецыфікі мастацкага тэксту немагчыма без усведамлення заканамернасцей арганізацыі і тактыкі

маўленчых паводзін, без успрыняцця дыялога як цэласнай структурнай адзінкі. У сувязі з адзначаным можна сцвярджаць, што даследаванне дыялога можа быць эфектыўным толькі ў адзінстве яго функцыянальна-камунікацыйнага, структурна-семантычнага і стылістычнага аналізу.

Дыялог мастацкага твора мае дваісты характар. З аднаго боку, ён грунтуецца на жывым, натуральным маўленні і сфарміраваны спалучэннем маўленчых планаў аўтара і персанажа, дае чытачу магчымасць уявіць рэальную сітуацыю зносін. З другога боку, дыялог апрацоўваецца аўтарам, што не толькі арыентуе на пэўныя змены і сведчыць аб кантролі аўтара за зместам выказаных яго персанажамі рэплік, але і дазваляе пісьменніку захаваць важную ўласцівасць мастацкага тэксту – накіраванасць да чытача і пабуджэнне да асэнсавання выказанай інфармацыі. Часта класіфікацыі, прымяняльныя да вуснага дыялагічнага маўлення, не падыходзяць або трансфармуюцца ў дачыненні да стылізаванага дыялога.

Мастацкі тэкст створаны ўяўленнем і творчай энергіяй аўтара. Стылістычныя функцыі дыялога ў мастацкім творы разнастайныя: ён не проста заключае ў сабе тую ці іншую інфармацыю, неабходную для развіцця сюжэту, але і выступае ў выяўленчай функцыі, малюючы манеру маўленчых паводзін героя. Адлюстраваны ў мастацкім тэксце свет суадносіцца з рэчаіснасцю апасродкавана, адлюстроўвае і пераўтварае яе ў сувязі з інтэнцыямі аўтара. Функцыянальна-сэнсавыя тыпы дыялагічнага маўлення ў мастацкіх творах У. Караткевіча з'яўляюцца абавязковымі элементамі тэксту і фарміруюцца ў адпаведнасці з функцыяй, якую ўскладае на іх аўтар.

Акрамя дыялогаў, пабудаваных паводле апісання, апавядання і разважання для твораў У. Караткевіча найбольш уласцівыя дыялогі-супярэчнасці, дыялогі-выпытванні, дыялогі-спрэчкі, дыялогі-абмеркаванні, дыялогі-глумачэнні, дыялогі-споведзі і інш. Змена тыпаў маўлення ў дыялагічных фрагментах, па-першае, адлюстроўвае працэс мыслення пісьменніка, калі ўспрынятыя ў самых розных праявах факты і прадметы (апісанне) абагульняюцца (разважанне) і аб'ядноўваюцца ў працэсе зносін (апавяданне); па-другое, дапамагае разнастаіць форму выкладу інфармацыі, каб адметнымі псіхалагічнымі ўстаноўкамі, уласцівымі для кожнага тыпу маўлення, уздзейнічаць на характар успрыняцця тэксту.

Кампазіцыя многіх твораў У. Караткевіча ўяўляе драматызаваныя сцэны, у якіх дыялог становіцца прадметам выражэння думак пісьменніка, яго поглядаў на свет. Аўтарскае крэда пры арганізацыі дыялагічных структур абумоўлена дамінантамі эстэтычнага, этычнага, сацыяльнага і філасофскага характару, што знаходзіць сваё адлюстраванне ў змесце, кампазіцыі і стылістыцы дыялога.

СПІС ВЫКАРЫСТАНАЙ ЛІТАРАТУРЫ

1. Хисамова, Г. Г. Диалог как компонент художественного текста (на материале художественной прозы В. М. Шукшина) : монография / Г. Г. Хисамова. – М. : Изд-во МГПУ, 2007. – 352 с.

2. Брандес, М. П. Стилистика текста: теоретический курс : учебник / М. П. Брандес. – М. : Прогресс-Традиция : ИНФРА-М, 2004. – 416 с.

3. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка : учеб. пособие / И. Б. Голуб. – М. : Айрис-Пресс, 2010. – 448 с.

4. Валгина, Н. С. Теория текста : учеб. пособие / Н. С. Валгина. – М. : Логос, 2003. – 173 с.

5. Солганик, Г. Я. Стилистика текста : учеб. пособие / Г. Я. Солганик. – М. : Флинта : Наука, 1997. – 256 с.

6. Одинцов, В. В. Стилистика текста / В. В. Одинцов. – М. : Либроком, 2014. – 264 с.
7. Изотова, Н. В. Диалогические структуры в языке художественной прозы А. П. Чехова : автореф. дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.01 / Н. В. Изотова. – М., 2006. – 56 с.
8. Яшина, Е. А. Типология парадоксов в художественном тексте / Е. А. Яшина // Проблемы филологии, культурологии и искусствоведения. – 2007. – № 4. – С. 181–186.

Рукапіс паступіў у рэдакцыю 20.11.2015

Sharshneva V.M. Dialogue as a Component of Literary Text: a Stylistic Aspect (on the Material of Works by U. Karatkevich)

In the article we are talking about three interrelated aspects of the dialogue research: functional and communicative, structural and semantic and stylistic. The emphasis is also on the types of dialogic speech, among which are considered not only the dialogue started on the basis of the narrative, description, reasoning but also dialogues-contradictions, dialogues-debates, dialogues-explanations, dialogues-discussions, etc. Changing the type of speech fragments of dialogue reflects U. Korotkevich thinking, and also helps to diversify the form of presentation of information. Dialogues of U. Korotkevich are a means of creating an individual author's style.